

Силабус курсу:

ОСНОВИ ЗАЛЕЖНОЇ ТА САМОУЙНІВНОЇ ПОВЕДІНКИ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	053 Психологія
<i>Рік підготовки:</i>	4
<i>Семестр викладання:</i>	осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	іспит

Автор курсу та лектор:

Бровендер Олена Олександрівна (лектор)

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

Старший викладач кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

obrovender@snu.edu.ua	+38-095-412-15-55	Viber за номером телефону	325ГК аудиторія кафедри ППСР
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять вивчення дисципліни є гармонізація, синтез знань про психологію адиктивної поведінки людини зі знаннями у сфері протидії злочинності та правопорушенням; формування наукового світогляду щодо психологічних чинників адиктивності, вмінь самостійно проводити психодіагностичну і консультативну роботу з адиктивними особами, зважено та відповідально.

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знати: соціально-психологічну сутність поняття норми як визначальної основи розуміння адиктивності; психологічний зміст поняття «адиктивність»; ознаки, види, рівні та етапи розвитку адиктивності; чинники формування адиктивності та її індивідуальні механізми; вікові і гендерні особливості прояву адиктивної поведінки; зміст та основні стратегії соціальної профілактики адиктивності та пов'язаних із нею правопорушень; особливості діяльності психолога щодо організації та проведення індивідуальної профілактичної та консультативної роботи з особами, схильними до адиктивності; основні методи психологічної корекції адиктивності

Вміти: виявляти поведінкові та особистісні ознаки адиктивності; визначати чинники, що сприяють формуванню адиктивності; використовувати адекватні

методи психологічної діагностики особистості з адиктивністю надавати психологічну допомогу адиктивним особам та членам їх родини.

Передумови до початку вивчення: Майбутні фахівці зможуть розвинути професійні надбання, напрацьовані в результаті виконання робочої програми навчальної дисципліни «Психологія залежної та саморуйнівної поведінки» завдяки вивченню наступного блоку дисциплін з циклів загальної та професійної підготовки: «Основи раціонального харчування», «Спецпрактикум з основ здоров'я », «Основи медичної психології», «Соціальна реабілітація»

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни вивчення дисципліни є гармонізація, синтез знань про психологію адиктивної поведінки людини зі знаннями у сфері протидії злочинності та правопорушенням. Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально, відповідально та свідомо.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК09. Навички міжособистісної взаємодії

СК01. Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук, у тому числі методи математичної статистики та кількісні соціологічні методи, стосовно завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціальної роботи.

СК02. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

СК03. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

СК04. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи.

СК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

РН1. Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог..

РН4. Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук.

РН8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.

РН9. Виконувати рефлексивні практики в контексті цінностей соціальної роботи, відповідальності, у тому числі для запобігання професійного вигорання

РН10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

РН12. Оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно удосконалення нормативно-правового забезпечення соціальної роботи.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ	2/2	Поняття «залежна поведінка», «адикція» Чинники залежної поведінки особистості Види аддиктивної поведінки Поняття «психологічної залежності»	Індивідуальні завдання. Опитування
2	КОНЦЕПТУАЛЬНІ МОДЕЛІ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ	4/2	Моральна модель Модель хвороби Симптоматична модель Психоаналітична модель Біосоціальна модель Системно-особистісна модель	Індивідуальні завдання.
3	ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ	2/2	Різновиди і моделі профілактики адиктивності Основні завдання, суб'єкти та методи профілактики адиктивності	Індивідуальні завдання. Обговорення
4	ФЕНОМЕН СО-ЗАЛЕЖНОСТІ	4/2	Поняття со-залежності в психології Загальна характеристика видів со-залежної поведінки особистості Корекція со-залежності	Індивідуальні завдання. Опитування
5	ХІМІЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ	2/2	Загальна характеристика поняття «хімічна залежність» Клінічні ознаки фізичної залежності від наркотичних речовин Мотиви вживання хімічних речовин Види психостимуляторів та їхня дія на організм Токсикоманія	Індивідуальні завдання. Опитування
6	ЗАМІСНА ТЕРАПІЯ НАРКОЗАЛЕЖНИХ	4/2	Історія виникнення замісної терапії. Механізм дії. Показання до проведення замісної терапії у наркозалежних Строки проведення та медичні препарати, що використовуються Основні результати замісної терапії. Її недоліки і ризики. Форми організації замісної терапії. Надоліки замісної терапії. амісна терапія в Україні. Питання законодавства. Медична етика і організація проведення	Індивідуальні завдання. Питання
7	АЛКОГОЛЬНА АДИКЦІЯ	2/2	Загальна характеристика алкогольної адикції Фізичні ознаки алкогольної адикції Класифікації алкогольних адикцій Алкогольна адиктивна мотивація	Обговорення Питання
8	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН І ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН	4/2	Завдання профілактики залежності від наркотичних речовин Чинники захисту від ризику вживання наркотиків Рівні профілактики наркотичної залежності Підходи до проведення профілактичної дії залежно від рівня проблеми	Індивідуальні завдання. Питання
9	ХАРЧОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ	2/2	Загальна характеристика харчової залежності Невротична анорексія Невротична булімія	Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

Основна література:

1. Бабюк И.А. Алкогольная и наркотическая зависимость у подростков: Руководство для медицинских и социальных работников / И.А. Бабюк., И.К. Сосин, О.Б. Калиниченко, Г.А. Селезнева, А.Н. Воробьев та ін. – Донецк; Х.: Донеччина, 2004. – 192 с.
2. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основи психології і педагогіки: Навч. посібник / О.М. Бандурка, В.О. Тюріна, О.І. Федоренко. – Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2003. – 336 с.
3. Бондарчук, О.І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій / О.І. Бондарчук – К. : МАУП, 2006. – 88 с.
4. Буров С, Дубініна І., Онишко Ю., Смилова Л., Ясиновська М. Виявлення, попередження і розгляду випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: Методичні матеріали / С. Буров, І. Дубініна, Ю. Онишко, Л. Смилова, М. Ясиновська – К.: Видавничий дім «Калита», 2007. – 56 с.
5. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: Навч.-методичний посібник. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-е вид. / Л.М. Вольнова – К., 2016. – 188 с.
6. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: Навч. посібник / Т.В. Дуткевич. - Кам'янець-Подільський, 2002. – 96с.
7. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навчальний посібник / Н.Ю. Максимова. – К.: Київський університет, 2002. – 308 с.
8. Максимова Н.Ю., Толстухова С.В. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н.Ю. Максимова, С.В. Толстухова.–К., 2000.– 200 с.
9. Парфанович І.І. Профілактика девіантної поведінки дівчат: Навч.-методичний посібник / І.І. Парфанович. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – 208 с.
10. Пихтіна Н.П., Яковець Н.І. Педагогічна профілактика адиктивної поведінки: Навч. посібник / Н.П. Пихтіна, Н.І. Яковець. – Ніжин: Ніжинський педуніверситету імені Миколи Гоголя, 2003. – 116 с.
11. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності. Навч. посібник / З.М. Шевців. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
12. Юр'єва Л.М. Історія. Культура. Психічні розлади та розлади поведінки / Л.М. Юр'єва. – К., 2002. – 314 с.

Інформаційні ресурси.

1. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Закон України. «Про освіту». [Електронний ресурс]. — [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>];
3. Національний Класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. —Режим доступу: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>.
4. Національна рамка кваліфікацій. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів

- вищої освіти». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>
6. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>.
7. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
8. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
9. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodlesti.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1. Бондарчук, О.І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій / О.І. Бондарчук – К. : МАУП, 2006. – 88 с.
2. Буров С, Дубініна І., Онишко Ю., Смилова Л., Ясиновська М. Виявлення, попередження і розгляду випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: Методичні матеріали / С. Буров, І. Дубініна, Ю. Онишко, Л. Смилова, М. Ясиновська – К.: Видавничий дім «Калита», 2007. – 56 с.
3. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: Навч.-методичний посібник. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-е вид. / Л.М. Вольнова К., 2016. – 188 с.
4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: Навч. посібник / Т.В. Дуткевич. - Кам'янець-Подільський, 2002. – 96с.
5. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навчальний посібник / Н.Ю. Максимова. – К.: Київський університет, 2002. – 308 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Залік (тест)	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами: – за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.